



## **OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE**

Asia: Lausunto hallituksen esityksen luonnoksesta (OKM/5/010/2013)

Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

### **LAUSUNNON PÄÄSISÄLTÖ**

1. Orpojen teosten käyttöä koskevan lain ei tule vähentää halukkuutta tunnistaa teosten oikeudenhaltijat ja sopia teosten käytöstä asianmukaisesti.
2. Kuvasto kannattaa jäljempänä todetuin varauksin lähettäjäyritysten arkistoaineistojen uudelleen käyttöä koskevan sopimuslisenssisäännöksen muutosehdotusta. Kannatamme myös sanoma- ja aikakauslehden uudelleen käyttöä koskevaa sopimuslisenssisäännöstä.
3. Sopimuslisenssikonstruktion vahvistaminen on periaatteessa kannatettavaa.
4. Kannatamme esitystä, että lainauskorvausta koskevaa lainkohtaa täsmennetään niin, että korvauksen saajana voisi näin olla vain teoksen alkuperäinen tekijä tai hänen perillisensä.
5. Jatkovalmistelussa huomioitavaa

Kuvataiteen rajoitussäännökset ovat osin tarpeettoman tulkinnanvaraisia. Jatkossa on syytä arvioida miten niitä voitaisiin tarkentaa ja selkeyttää. Rajoitussäännökset myös rajoittavat merkittävästi ja perusteettomasti kuvataiteilijoiden oikeutettuja etuja. Kuvataiteen rajoitussäännöksiä ei missään tapauksessa tule ainakaan lisätä eikä laajentaa.

Pohjoismaisten sopimuslisenssikokemusten seuraamista on syytä jatkaa. Erityinen sopimuslisenssi voi toimia erinomaisena sopimustoiminnan tehostajana yksittäisissä tilanteissa, joissa suuren teoskokoelman oikeudenhaltijoita on vaikea tavoittaa.



## LAUSUNTO

### 1. Orpoteosdirektiivin voimaansaattaminen

Orpoteosdirektiivin tärkeä lähtökohta on, että direktiivi ei puutu oikeuksien hallinnointia koskeviin kansallisiin järjestelyihin kuten sopimuslissisiin.

Tärkeimmillä orpojen teosten käyttöä koskevan lain soveltamisalueilla on Suomessa olemassa sopimuslissijärjestely. Esimerkiksi kirjastojen, arkistojen ja museoiden kokoelmiin sisältyvien teosten käytöstä on voimassa tekijänoikeuslain 16 d §:n sopimuslissisäännös.

Tekijänoikeusjärjestöille ei esityksen myötä tulisi antaa uusia hallinnollisia tehtäviä. Esitykset aiheuttamat mahdolliset hallinnolliset tehtävät kuuluvat lähtökohtaisesti niille, jotka saavat orpoteosdirektiivin mukaisen vapauden teosten käyttöön. Jos tekijänoikeusjärjestöille kuitenkin säädetään uusia hallinnollisia tehtäviä, on näistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset korvattava.

Direktiivi antaa mahdollisuuden rajoittaa säännöksen soveltamista vain ennen 29.10.2014 kokoelmiin tallennettuihin teoksiin. Laki tulisi mielestämme rajoittaa näihin teoksiin.

On huomattava, että orpojen teosten käyttöä koskeva laki tarkoittaa tekijänoikeuden täyttä rajoittamista. Tällainen lakiperusteinen rajoitus ei saa kannustaa ratkaisuihin, jotka rajoittaisivat tai vähentäisivät halua teosten käytöstä sopimiseen taikka oikeudenhaltijoiden etsimiseen tai tunnistamiseen.

### 2. Arkistoaineistojen käyttöä koskeva sopimuslissisäännös (tekijänoikeuslain 25 g §)

Lähetäjäyritysten osalta ehdotettu sopimuslissisäännös toisi ratkaisumahdollisuuden tilanteisiin, joissa lähettäjäyritys ei kykene hankkimaan lupia arkistoihin sisältyvien tv-ohjelmien käyttöön kaikilta oikeudenhaltijoilta itseltään, eikä heitä edustavilta järjestöiltä työehtosopimuksilla tai muilla kollektiivisilla sopimuksilla. Käsityksemme mukaan sopimuslissin tarve arkistoitujen av-teosten uudelleenkäytön osalta on rajallinen. Tästä syystä kannatamme tehtyä esitystä varauksin.

Sanoma- ja aikakauslehden uudelleen käyttöä koskeva sopimuslissisäännös on kannatettava. Ehdotus antaa julkaisuihin investoineille kustantajille mahdollisuuden sopia arkistiaan koskevista tekijänoikeuksista sopimuslissin avulla ja on näin omiaan edistämään kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden aineistojen saatavuutta. Vastaava mahdollisuus on säädetty tekijänoikeuslain 16 d §:ssä kirjastojen, arkistojen ja museoiden kokoelmien käyttöön.

Säännöstä sovellettaessa on kuitenkin tärkeä huomata, että sopimuslissin rajautuu arkistojen julkaistuihin kokonaisuuksiin eikä esimerkiksi julkaisun osaan kuten yksittäisiin kuvataiteen teoksiin.



### **3. Sopimuslisenssin vahvistaminen (tekijänoikeuslain 26 §)**

Kannatamme sopimuslisenssin aseman vahvistamista erityisesti kun sen tavoitteena on turvata pohjoismainen sopimuslisenssi kansainvälisessä tekijänoikeuspoliittisessa yhteydessä. Nyt esitettävät muutokset vaikuttavat olevan yleisellä ja periaatteellisella tasolla ilman että oikeustila Suomessa tältä osin muuttuisi. Muutosesitys on sinällään periaatteessa kannatettava.

### **4. Lainauskorvaussäännöksen täsmentäminen (tekijänoikeuslain 19 §)**

Kannatamme esitystä, että lainauskorvausta koskevaa tekijänoikeuslain 19 § 4 momenttia täsmennetään niin, että säännöksen alkuperäinen tarkoitus olisi yksiselitteisesti luettavissa itse säännöksestä. Lainauskorvauksen saajana voisi näin olla vain teoksen alkuperäinen tekijä tai hänen perillisensä.

### **5. Tekijänoikeuslain kehittäminen jatkovalmistelussa**

#### *a) Kuvataiteen rajoitussäännökset*

On tarpeen korostaa sitä, että kuvataidetta koskevat tekijänoikeuslain rajoitussäännökset (sekä niiden tulkinta tietyin osin tekijänoikeusneuvostossa) rajoittavat merkittävästi ja perusteettomasti kuvataiteilijoiden oikeutettuja etuja ja ansaintamahdollisuuksia. Kuvataiteen rajoitussäännösten sisällön läpikäyminen neuvottelu- ja sopimustilanteissa aiheuttaa myös tarpeetonta hallinnollista rasitusta sekä Kuvastolle että kuvataiteen käyttäjille. Tähän kysymykseen on syytä kiinnittää huomiota lain jatkovalmistelussa. Kuvataiteen rajoitussäännöksiä ei missään tapauksessa tule lisätä eikä laajentaa.

#### *b) Erityinen sopimuslisenssi*

Jatkovalmistelussa on mielestämme edelleen hyödyllistä seurata, millaisia kokemuksia muilla Pohjoismailla on erityisen sopimuslisenssin soveltamisesta. Erityinen sopimuslisenssi voi toimia ratkaisukeinona yksittäisissä tilanteissa, joissa suuren teoskokoelman oikeudenhaltijoita on vaikea tai mahdotonta tavoittaa.

Muissa pohjoismaissa käytössä olevaa erityistä sopimuslisenssisäännöstä sovelletaan yksittäisiin ja tarkoin rajattuihin massakäyttötapauksiin. Esimerkiksi Ruotsissa ehdotettu tällainen säännös edellyttää, että sopimus koskee teosten käyttöä tarkoin määritellyllä alueella, sopimuslisenssi on edellytys käytölle ja että sopimus on tehty kirjallisesti maininnalla, että sopimuksen on tarkoitus saada sopimuslisenssivaikutus.

Helsingissä, helmikuun 28. päivänä 2013

Kuvasto ry

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Tommi Nilsson".

Tommi Nilsson, toiminnanjohtaja